

Kemiundervisning under graviditeten – vad ska man tänka på?

Inför starten av höstterminen 2020 var jag i början av min första graviditet. När jag stod i begrepp att börja planera läsåret slogs jag av en känsla av osäkerhet. Att riskbedöma labbar hade jag god vana av men att bedöma risker utifrån min egen graviditet var något nytt. Jag mindes tidigare fall med gravida kollegor som då valt att helt undvika laborationer för säkerhets skull, men måste man göra det? För att få svar på mina frågor rådfrågade jag KRC och rbetsmiljöverket. Här har jag samlat lite information som förhoppningsvis kan vara användbart för någon annan.

Vilka kemikalier ska man undvika?

Kemikalier som räknas som CMR-ämnen, bekämpningsmedel, kvicksilverföreningar och blyföreningar bör undvikas, men sådana bör egentligen inte alls förekomma i skolans undervisning. Ämnen som är skadliga och tas upp genom huden ska man vara försiktig med och då använda handskar. Organiska lösningsmedel i stora volymer ska undvikas helt och hållet.

När det gäller andra ämnen som exempelvis koncentrerad svavelsyra och gasol så ska sådana ämnen alltid hanteras med försiktighet. Men, det behöver man ju inte vara extra försiktig med just på grund av graviditeten.

Ska man använda kemikalieskåpen?

Kemikalieskåpen ska vara ventilerade och det arbete som genomförs i skolan ska inte vara riskfyllt för några lärare eller elever. Om man misstänker att det finns rester av farliga kemikalier i skåpen, bör ett behörigt företag anlitas för att ta hand om gamla eller farliga kemikalier.

Riskbedömning ska givetvis alltid genomföras inför ett laborationsmoment och då även med elevgruppens ålder, mognad och kunskaper i åtanke. Om man som lärare är gravid eller har en kollega som är det bör man härutöver tillsammans med skolans skyddsombud se över vilka risker som finns i verksamheten över lag, inte enbart i labbsammanhang.

Detta gjorde jag på min arbetsplats

I början av höstterminen kontaktade jag min chef och skolans skyddsombud för att se över riskerna i verksamheten. Därefter anförtror jag mig åt en kollega som direkt lovade att ställa upp att bereda lösningar och liknande. Hon flyttade även över en del materiel till ett angränsande rum så att jag helt skulle slippa vistas i kemikalieförrådet. På grund av pandemin labbade vi vid betydligt färre tillfällen än vanligt och därför behövde jag i slutändan dock inte dra nytta av denna hjälp i särskilt hög utsträckning.

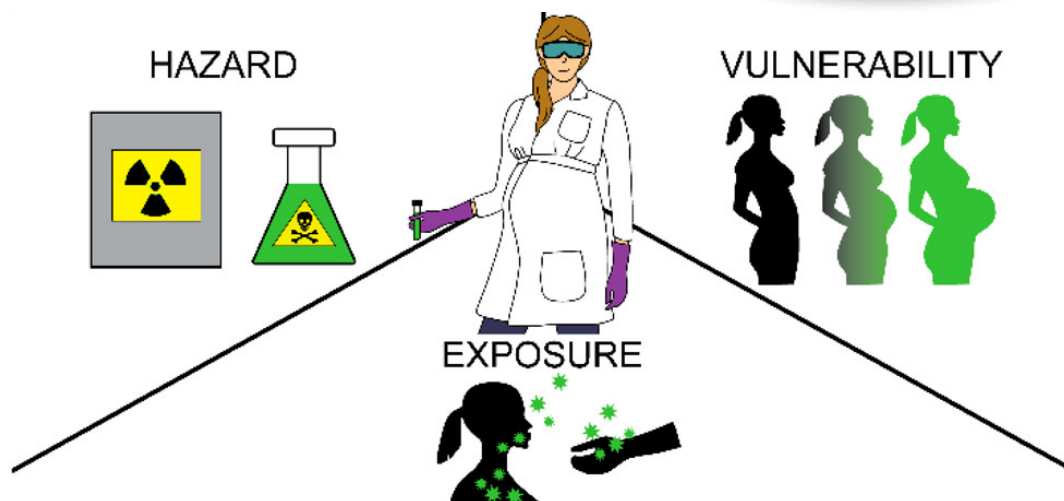
Som gravid hade jag hela tiden mitt blivande barns bästa i tankarna och tog inga onödiga risker. Samtidigt är det viktigt att ha en balans i sitt säkerhetstänk; vidta säkerhetsåtgärder men utan att avskräckas helt från att laborera.

Av Ann Elofsson

(mamma till Patric, 18 månader)
ann.elfsson@utb.tingsryd.se
gymnasielärare i Biologi, Kemi och Naturkunskap på Wasaskolan i Tingsryd

Läs mer
[Arbetsmiljöverket, AFS 2007:05](#)
[Review-artikel från ACS](#)

Bildkälla: [What to Expect When Expecting in Lab: A Review of Unique Risks and Resources for Pregnant Researchers in the Chemical Laboratory; Mary Kate M. Lane et Al, Chemical Research in Toxicology 2022 35 \(2\), 163-198 DOI: 10.1021/acs.chemrestox.1c00380](#)